

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра української фольклористики імені Філарета Колесси

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана філологічного
факультету
Роман КРОХМАЛЬНИЙ

“ 31 ” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Антропологічна фольклористика»,
що викладається в межах
ОПП «Фольклористика»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів із спеціальності 035 Філологія
Спеціалізація 035.09 Фольклористика

Львів – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія» для другого рівня вищої освіти (магістр) спеціалізації ОПІ «Фольклористика» (035.09) Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 9 с.

Розробник: Гунчик Ігор Володимирович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси.

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: проф. Івашків В. М.

"30" серпня 2023 р.

Схвалено Вченою радою філологічного факультету

Протокол № 1 від "31" серпня 2023 р.

"31" серпня 2023 р.

Голова

Крохмальний Р. О.

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни
“Антропологічна фольклористика”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр, назва)	За вибором студента	
Модулів – 1	Спеціальність <u>035 – Філологія</u> (шифр, назва)	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 1	Спеціалізація (професійне спрямування): 035.09 Фольклористика	2-й	-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 90		3-й	-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 години ; самостійної роботи магістранта – 3,6 години	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	16 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		58 год.	год.
		ІНДЗ:	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – **2:3,6**.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – допомогти студентів вивчити і засвоїти систему знань про науково-філософське осмислення людської особистості в сучасній науці про народну творчість, основні антропоцентри національного фольклору (персонажа й оповідача), антропологізм часу та простору, антропоцентричну концептосферу, представлену найважливішими її одиницями (долі, життя, смерті, бажань, війни, ворога, туги та ін.).

Завдання: як частина обов'язкової програми, він спрямований подати студентів системні знання про антропоцентричний підхід до вивчення фольклорних явищ, зокрема ознайомити з особливостями опису головного антропоцентру фольклорного твору, яким є персонаж, постаттю оповідача (наратора) у фольклорі, антропоцентризмом хронотопу усно-словесного тексту, фольклорною вербалізацією зовнішнього і внутрішнього світу людини. Дисципліна передбачає коротке ознайомлення з антропологічною концептосферою української народної казки та концептуальними формами вираження драматичного у фольклорі ХХ століття, навчає студентів усебічно аналізувати фольклорні явища, розуміти їх і вміти науково пояснити з погляду антропологічної фольклористики.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1.

Антропологічна фольклористика та науково-філософське осмислення людської особистості.

- 1) Зміст поняття «антропоцентризм» та його загальні особливості.
- 2) Вияви та форми антропоцентризму у філософії давнього Сходу, доби античності та західноєвропейській науці.
- 3) Три фундаментальні парадигми філософії людини у ХХ ст.: філософська антропологія, екзистенціалізм і персоналізм.
- 4) Сучасні філософсько-антропологічні дослідження і переосмислення місця людини в навколишньому світі.
- 5) Вивчення людини в сучасній теорії тексту, комунікативній лінгвістиці та фольклористиці.

ТЕМА 2.

Персонаж як головний антропоцентр фольклорного твору (на матеріалі народної казки та інших жанрів).

- 1) Герой у словесному фольклорі як взірць для наслідування.
- 2) Номінація й атрибути чоловічого персонажа-добротворця.
- 3) Позитивні загальнолюдські якості героя в уснословесній інтерпретації.
- 4) Морфологічна структура жіночого ідеального фольклорного персонажа.
- 5) Традиційні вади й недоліки у фольклорному зображенні образу людини.
- 6) Багатство внутрішнього світу героя у фольклорному наративі.

ТЕМА 3.

Оповідач (наратор, виконавець) у фольклорному тексті усної традиції.

- 1) Комунікативні стратегії наратора. Питання виконавства.
- 2) Типи та портрети оповідачів фольклорних жанрів.
- 3) Антропокомпоненти традиційних усно-словесних формул.
- 4) Лінгвокреативна діяльність наратора в народній словесності.

Персонаж як головний антропоцентр фольклорного твору (на матеріалі народної казки та інших жанрів).													
Тема 3. Оповідач (наратор, виконавець) у фольклорному тексті усної традиції.	12	2	2			8							
Тема 4. Антропоцентризм хронотопу у фольклорному тексті.	12	2	2			8							
Тема 5. Зовнішній і внутрішній світ людини в антропологічній фольклористиці.	12	2	2			8							
Тема 6. Антропологічна концептосфера української народної казки.	12	2	2			8							
Тема 7-8. Концептуальні форми вираження драматичного у фольклорі ХХ століття.	18	4	4			10							
Залік													
Усього годин	90	16	16			58							

5. Теми семінарських занять магістерського курсу “Антропологічна фольклористика”

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>Тема 1. Антропологічна фольклористика та науково-філософське осмислення людської особистості.</p> <p>1) Зміст поняття «антропоцентризм» та його загальні особливості. 2) Вияви та форми антропоцентризму у філософії давнього Сходу, доби античності та західноєвропейській науці. 3) Три фундаментальні парадигми філософії людини у ХХ ст.: філософська антропологія, екзистенціалізм і персоналізм. 4) Сучасні філософсько-антропологічні дослідження і переосмислення місця людини в навколишньому світі. 5) Вивчення людини в сучасній теорії тексту, комунікативній лінгвістиці та фольклористиці.</p>	2 год.

2.	<p>Тема 2. Персонаж як головний антропоцентр фольклорного твору (на матеріалі народної казки та інших жанрів)</p> <p>1) Герой у словесному фольклорі як взірець для наслідування. 2) Номінація й атрибути чоловічого персонажа-добротворця. 3) Позитивні загальнолюдські якості героя в уснословесній інтерпретації. 4) Морфологічна структура жіночого ідеального фольклорного персонажа. 5) Традиційні вади й недоліки у фольклорному зображенні образу людини. 6) Багатство внутрішнього світу героя у фольклорному наративі.</p>	2 год.
3.	<p>Тема 3. Оповідач (наратор, виконавець) у фольклорному тексті усної традиції</p> <p>1) Комунікативні стратегії наратора. Питання виконавства. 2) Типи та портрети оповідачів фольклорних жанрів. 3) Антропокомпоненти традиційних усно-словесних формул. 4) Лінгвокреативна діяльність наратора в народній словесності.</p>	2 год.
4.	<p>Тема 4. Антропоцентризм хронотопу у фольклорному тексті</p> <p>1) Людина і концепція картини світу. Бінарні опозиції. 2) Дихотомія бінарних протиставлень в усному творі (<i>добро і зло, свій і чужий, багатий і бідний, чоловік і жінка</i> та ін.). 3) Антропология часу у фольклорному наративі. 4) Людина і просторова парадигма в усній словесності.</p>	2 год.
5.	<p>Тема 5. Зовнішній і внутрішній світ людини в антропологічній фольклористиці.</p> <p>1) Антропологізм родинно-сімейних стосунків у фольклорному творі. 2) Людські відносини і народна релігія в казковій прозі. 3) Взаємозв'язок людини і природи в усній традиції історико-етнографічних регіонів України. 4) Людина і сфера міжетнічних взаємовпливів в українському фольклорі.</p>	2 год.
6	<p>Тема 6. Антропологічна концептосфера української народної казки.</p> <p>1) Поняття про фольклорний концепт, його визначення, структурні параметри, типи. 2) Антропоцентричний характер концепту ДОЛЯ у казці. 3) Інтерпретація концептів ЖИТТЯ і СМЕРТЬ у творах фольклорних жанрів. 4) Особливості реалізації концепту БАЖАННЯ в казковому наративі.</p>	2 год.
7-8.	<p>Тема 7-8. Концептуальні форми вираження драматичного у фольклорі ХХ століття.</p> <p>1) Концепт ВІЙНА та художні форми репрезентації людської травми. 3) Концепт ВОРОГ: народні стереотипи і семантичне поле. 3) Емоційно-сміслові домінанти концепту ТУГА. 4) Ракурси наповнення концепту НЕВОЛЯ. 5) Концепт СТРАХ і його фольклорне вираження. 6) Концептуальна мережа МОГИЛА-СИЛА-СЛАВА-Україна.</p>	4 год.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Прочитання та конспектування праць із сучасної антропології фольклорного тексту.	8 год.
2.	Антропоцентризм і персонажна система у фольклорі: аналіз статейних досліджень (на прикладі різножанрових творів)	8 год.
3.	Наратор і жанри українського фольклору: антропоцент-ричний підхід (аналіз авторських статей із наукових журналів).	8 год.
4.	Антропоцентричне у просторі і часі твору фольклорного жанру (аналіз наукових журнальних статей).	8 год.
5.	Людська природа та її розкриття у творах різних жанрів фольклору (аналіз міні-досліджень)	8 год.
6.	Концептологічні дослідження фольклору (вивчення і конспектування праць українських і зарубіжних учених).	8 год.
7-8.	Система концептів та їх дослідження в усній традиції ХХ століття	10 год.
	Разом	58 год.

9. Методи контролю

Контроль за успішністю студентів відбувається через опитування на семінарських заняттях, написання колоквиумів, рефератів та міні-дослідницьких робіт.

10. Розподіл балів, які отримують студенти (для заліку)

Оцінювання проводиться за **100-бальною** шкалою за результатами поточної успішності.

Загальний результат у балах складає суму результатів за кожен вид навчальної діяльності:

- робота на практичних заняттях: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50;
- модульний контроль впродовж семестру: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50.

Підсумкова максимальна кількість балів **100**.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

11. Рекомендована література

Основна:

1. *Мушкетик Л.Г.* Людина в народній казці Карпат. К.: ІМФЕ ім. М. Рильського, 2010. 320 с.
2. *Кузьменко Оксана.* Драматичне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн): монографія. Львів: ІН НАН України, 2018. 728 с.
3. *Івановська О.* Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підручник. К.: ВПК Експрес-Поліграф, 2012.
4. *Бурлака Н.* Фольклорний концепт «доля» в уснопоетичних текстах та його рецепція у творчості поетів-романтиків 20-40-х років XIX століття. Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 2012. Вип. 23. С. 41-44.

Додаткова:

1. Антропоцентризм і віталізм: сучасний синтез / від. ред. В.Г.Табачковський, С.С.Туслюк. Луцьк: Надстир'я, 2000. 285 с.
2. Антропоцентричний підхід у дослідженнях мови: матеріали VII Міжнародних карських читань. Ніжин: ТОВ Наука-сервіс, 1998. 254 с.
- Бріцина О.Ю.* Українська усна традиційна проза: питання текстології та виконавства. К.: ІМФЕ ім. М. Рильського, 2006. 397 с.
3. *Верьовкін В.В.* Український пісенний фольклор як сфера вербалізації концепту ВІЙНА. Українська література в загальноосвітній школі. 2012. № 12. С. 42-45.
4. *Головка Б.А.* Філософська антропология: навч. посібник. К.: Наукова думка, 2008. 239 с.
5. *Гримич М.* Антропология війни. Case study: дивізія «Галичина». К., 2017. 256 с.
6. *Кирчів Р.* Двадцять століття в українському фольклорі. Львів: ІН НАН України, 2010. 256 с.
7. Людина в есенційних та екзистенційних вимірах / В.Табачковський, А.Дондюк та ін. К.: Наукова думка, 2004. 244 с.
8. *Микитенко О.* Фольклорний текст в аспекті когнітивної та антропоцентричної парадигми: категорія модальності. Македонска академија на науките и уметностите: Одделение за лингвистика и литературна наука. Скопје, 2012. 37 (1-2). С. 113-125.